

Naalagaaffiit Peqatigiit (NP) Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaata tamarmiusup Kalaallit Nunaanni tamarmi atuutsinneqarlernissaa anguniarlugu aammalu Meeqqat Illersuisuata inassuteqaataanut matumunnga aalajangiiffigisassatut siunnersuummut naammassinnittumik ingerlaasissamik Naalakkersuisut suliaqaqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Siumup Inatsisartuni ilaasortaataitai)

Akissuteqaat

(Peqqissutsimut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Meeqqat inuusuttullu atugarisaat atugarissaarnerallu pillugit suli annertuumik ukkatarinnittariaqarnek pisariaqartinneqarmat siunnersuuteqartoq Naalakkersuisut isumaqatigaat. Naalakkersuisut tullerriaarineranni meeqqanut suliaqaqarfik salliutinneqarpoq.

Qaammatini tulliuuttuni Naalakkersuisut suliniutissanik pingasunik saqqummiiniarput, taakkulu tamarmik meeqqat atugarissaarnissaat eqqarsartaatsimikkullu peqqissuunissaat ukkatarissavaat. Suliniutit pingasuusut tassaapput: Ilaqutariinnut politiki, Inuuneritta III aamma meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut ikilisinniarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarut.

Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ilaqutariit atugarissaarnissaannut anguniagassat angusaqarluarfiusussat ilaqutariinnut politikip aalajangersassavai. Ilaqutariinnut politikeqarnek aqqutigalugu Naalakkersuisut ilaatigut ilaqutariit atugarissaarnerat piffissami aalajangersimasumi malinnaaffiginiarpaat. Taamaaliornermi siuariartortoqarnerata qulakkeernissaa siunertarineqarpoq. Politikikkut suliaqaqarfiit assigiinngitsut akornanni tunngaviit qitiulluinnartut nakkutigineritigut ineriartorneq malinnaavigineqassaaq. Kinguaassiuutitigut atonerluinerit qanoq amerlatiginerat, angajoqqaat atonerluisuusut qanoq amerlatiginerat aamma angajoqqaat akornanni sulisut qanoq amerlatiginerat tassunga assersuutitut taaneqarsinnaapput.

Innuttaasut peqqissuunissaat pillugu suliniut Inuuneritta III siuliminut Inuuneritta I-imut aamma II-mut naleqqiullugu sivisunerusumik ingerlanneqassaaq. Ukiut qulit matumani piffissaliunneqarput. Ukiuni siullerni programimi suliniutissaviit ineriartortinneqassapput. Namminersorlutik Oqartussani, kommunini, politiini inuiaqatigiinnilu sulisut qitiulluinnartut qanimut suleqatiginerisigut tamanna pissaaq. Inuuneritta III pitsaaliuinermik suliaqarpoq, suliniutigineqartunilu meeqqat akornanni atugarissaarnek eqqarsartaatsikkullu peqqissuunissaq ukkatarineqassapput. Sullinniakkat assigiinneqqaat, suliniutillu nalinginnaasumik atituumik toraagaqassapput.

Meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut ikilisinniarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarut ataatsimiinnermi matumani kingusinnerusukkut agguanneqarumaarpoq.

Iliusissanut pilersaarut suliniutitut allanut marluusunut atassuteqarpoq. Sumiginnaasarnerit ikilisinneqarnissaat iliuusissanut pilersaarummi siunertarineqarpoq. Taamaammat iliuusissanut pilersaarut tassunga sammitinneqarpoq, suliniutaasullu ilarpasui inunnik isumaginninnermut sammititaapput. Pilersaarut navianartorsiornerpaanut suliniutit patajaallisarneqarnissaasa ukkatarineqarnissaannik imaqqarpoq, kisianni aamma suliniutit atitunerusut imarai, taakkulu meeqqanut ilaqtariinnullu amerlanerusunut iluaqutaasussaapput.

Taamaalilluni siunissaq ungasinnerusiq eqqarsaatigalugu oqartussaasoqarfiit assigiinnigitsunik suliallit akornanni meeqqanik inuusuttunillu suliassaqqarfiup patajaallisarneqarnissaa anguniarlugu annertuumik sulisoqqarpoq. Suliniutit ataatsimoorussaraat tamarmiullutik ilaqtariit ukkatarigamikkit aamma siusissukkut pitsaaliuinnermillu suliniuteqarnerup annertusarnissaata ukkatarigamikku.

Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqqatigiissutaanik eqqortitsinissaq pillugu nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarummik suliqaartoqarnissaa pillugu siusinnerusukkut isummersuutit saqqummertarsimapput. 2016-imi KORA (taamanikkut atuuttoq) (Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning - massakut VIVE-mut atasoq) Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqqarfik sinnerlugu Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqqatigiissutaata kalaallit inatsisaannut ilanngunneqarneratigut allaffissornikkut aningaasatigullu sunniutissai pillugit misissuisimavoq. Misissuisoqqarnerani naatsorsuinerit malunnartumik nalorninartortaqqarnerat ilaatigut erseqqissaatigineqarpoq. Taamaattoq KORA naliliivoq aningaasatigut sunniutaasussat annertussasut, ukiumullu 150-550 mio. kr.-init missaanniissasut.

Isumaqqatigiissummik eqqortitsinissatsinnut tunngatillugu unammilligassatsinni aningaasaqarneq kisimi pineqqanngimmat erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq. Nunatsinni piffinni assigiinnigitsuni sulisussanik ilisimasalinnik naammattunik sulisoqqarnissaaq eqqarsaatigalugu annertuumik unammilligassaqaratta nassuerutigissavarput.

Taamaammat Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqqatigiissutaannik atortussanngortitsinitsinni eqqortitsinissatsinnilu pingaarnersuiisariaqaratta oqaatigissallugu pingaaruteqarpoq. Suliniutit sorliit meeqqanut suliassaqqarfimmi siulliullugit patajaallisassanerivut, taamaalillutalu suliassaqqarfiit sorliit massakut salliutissannginnerigut isummersorfigisussaavarput. Taamaammat aningaasaqarnermut imaluunniit suliamut tunngasunik ilisimasalinnik isumalluutitut naleqqiullugu ukiut ikittunnguit iluini artikilit tamarluinnaasa eqqortinneqarnissaat periarfissaqqanngilaq.

Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqqatigiissutaannik eqqortitsiniarnernik suliqaartilluta sulineq tamanna unineq ajormat erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq. Inuiaqqatigiit piffissap ingerlanerani allannngortuarput - teknologiip tunngaatigut ineriartorneq periarfissanik nutaanik ammaasarpoq, katsorsaariaatsillu perorsaannikkullu suliniutit nutaat ineriartortinneqartarlutik. Tamanna isumaqqarpoq meeqqanik inuusuttunillu sullissinnermut tunngavigineqartussat allannngortarmata. Isumaqqatigiissummik maanna tamatigullu aaqqiissutissanik eqqortitsiuartussamillu taamaammat soqqanngilaq. Uagut massakut siunissamilu qanoq ililluta meeqqap pisinnaatitaaffiisa patajaallisarneqarnissaannik ukkatarinnittuarnissarput tassaavoq piviusumik eqqortitsineq.

Taamatuttaaq eqqortitsinissamut iliuusissanut pilersaarummi takkuttussami meeqqat taakkualu suliniutigineqartunik iluaqusernissaat ukkatarissagatsigu pingaaruteqarpoq. Allaffissornikkut isumalluutit iliuusissanut pilersaarutip ineriartortinnissaannut immikkoortinneqartut aamma

periusissat aammalu meeqqat pissarsiassaasa akornanni oqimaaqatigiilluartoqarnissaa nassaarisariaqarparput. Iliuusissanut pilersarusiornissaq eqqortitsinissarlu imminni anguniagaanngillat. Meeqqat atugarissaarlutik inuunissaat anguniarneqartussaavoq. Naalakkersuisut angusaqarfiulluartussanik anguniakkanik saqqummeerusupput, anguniakkanillu piviusorsiunnngitsunik saqqummeerusunnatik. Sulianik suliarinnittup, sundhedsassistentip perorsaasullu iliuusissanut pilersaarummi anguniagassat anguneqarsinnaasutut isumaqarfigisariaqarpaa.

Meeqqanut inuusuttunullu suliassaqarfimmi suliniutit nutaat pingasuusut: Ilaqutariinnut politiki, Inuuneritta III aamma ililuuusissanut pilersaarut tamarmik siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu anguniagaapput, tamarmillu meeqqanut suliassaqarfimmik patajaallisaassapput. Suliniutit tamakku aallartinneqarneranut atuutilersinneqarneranullu uiggiullugu, qanoq ililluta isumaqatigiissutip eqqortinnissaanut anguniagaqarnerput pillugu nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersarusiornissamik malitseqartissagutsigu naleqquttuussaaq.

Paasinninneq taanna tunngavigalugu siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa Naalakkersuisut inassutigaaq.